

К. В. ХАРКІВСЬКА

здобувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
hp_nuau@mail.ru

РОЛЬ ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СВОБОДИ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджується роль правових засобів щодо забезпечення свободи комерційної діяльності. Проаналізовано поняття «правові засоби» як інструменти та процеси у юридичній літературі. Розглянуто співвідношення правових засобів до регулюючого впливу держави на господарську діяльність та свободу комерційної діяльності.

Ключові слова: правові засоби, регулюючий вплив держави, свобода комерційного господарювання.

Постановка проблеми. У юридичній науці розроблені різні визначення правових засобів. Так, наприклад, одні дослідники під правовими засобами розуміють інституційні явища правової дійсності, що втілюють регулятивну силу права, його енергію, яким належить роль її активних центрів [1, с. 87]. На думку А. В. Малько, правові засоби — це правові явища, що виражаються в інструментах (установленнях) і діяннях (технологіях), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення соціально корисних цілей [2, с. 66–67]. Поняття «правові засоби», продовжує дослідник, дозволяє узагальнити всі ті явища (інструменти і процеси), які покликані забезпечувати досягнення поставлених у законодавстві цілей. Головним у теорії правових засобів є те, які соціальні завдання ці правові механізми можуть вирішувати, де і в якому порядку їх можна використовувати в практичній правовій діяльності для досягнення соціально значущих результатів [3, с. 4]. Правовий засіб як поняття, зауважує С. С. Алексеев, покликане позначати собою насамперед функціональний, прикладний бік правової

системи. При цьому питання правових засобів не стільки питання відокремлення в особливий підрозділ тих чи інших фрагментів правової дійсності, скільки питання їх особливого бачення в суворо певному ракурсі, а саме їх функціонального призначення, їх ролі як інструментів оптимального вирішення соціальних завдань [4, с. 218]. Таким чином, правові засоби, вважає він, це об'єктивовані субстанціональні правові явища, що володіють фіксованими властивостями, які дозволяють реалізовувати потенціал права, його силу [4, с. 223]. Як правові засоби, доповнює М. Н. Марченко, виступають норми і принципи права, правозастосовні акти, договори, юридичні факти, суб'єктивні права, юридичні обов'язки, заборони, пільги, заходи заохочення, засоби примусу, акти реалізації прав і обов'язків тощо [5, с. 360]. В цьому контексті В. А. Сапун визначає правові засоби як інструментальні новоутворення (встановлення, форми) правової дійсності, які у своєму реальному функціонуванні, використанні в процесі спеціальної правової діяльності призводять до досягнення певного результату у вирішенні соціально-економічних, політичних, моральних та інших завдань і проблем, що стоять перед суспільством і державою на сучасному етапі [6, с. 56].

Український дослідник Г. Л. Знаменський, визначаючи суспільний господарський порядок, вказує, що це — заснована на законодавстві та реальних інтересах суспільства система правових та економічних засобів, спрямована на забезпечення стабільності та ефективності господарювання, задоволення та захист інтересів господарюючих суб'єктів. При цьому він відносить до правових засобів «чисті продукти» правової системи — норми, принципи, презумпції, правовідношення, санкції, процедури правореалізуючої діяльності (правова робота) тощо, а до економічних лише ті, що здатні бути регуляторами господарських відносин після отримання ними тієї чи іншої «легалізації», шляхом закріплення в правових нормах або затвердження компетентними органами держави [7, с. 53]. Зміст правового забезпечення підприємницької діяльності виявляється в чіткому, послідовному й однозначному здійсненні органами державної влади і місцевого самоврядування повноважень щодо упорядкування правовідносин, які виникають у сфері реалізації конституційного права на підприємництво та утворення дійової системи державних гарантій щодо підтримки і сприяння підприємницькій діяльності. Правове забезпечення створює те середовище, в якому діє підприємець, гарантуючи йому державний захист прав власності, рівність прав і свободу підприємницької діяльності, вільну і законну конкуренцію, державну підтримку. Правове забезпечення діяльності підприємців має стати правовою стратегією держави, органів публічної адміністрації і суб'єктів підприємництва, яка включає правила, способи і методи регулювання господарських відносин; закріплення господарського правопорядку в економіці; виконання

вказівок держави, умов договорів, національних і регіональних програм соціально-економічного розвитку. Закони та інші нормативно-правові акти забезпечують реалізацію механізму правового регулювання і спрямовані на створення умов для правового господарювання й ефективного управління економікою на основі конструктивних правових засобів [8, с. 48].

Тобто поняття «правові засоби» в юридичній науці в різних галузях права використовується в різних значеннях: як про засоби говорять і про право в цілому, і про режими правового регулювання, і про елементи механізму правового регулювання.

Проте теорія правових засобів — принципово нове явище в науці, обумовлене творчим застосуванням спеціально-юридичних методів дослідження правової дійсності, окрім того, формування цілісної концепції правових засобів знаходиться на початковому етапі, що в контексті забезпечення свободи комерційної діяльності потребує додаткових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що вчені-господарники приділяють достатньо уваги правовим засобам регулюючого впливу держави, а саме: Д. В. Задихайло, В. К. Мамутов, В. М. Пашков, О. П. Подцерковний, В. А. Устименко, В. С. Щербина, О. В. Шаповалова та інші. Однак зазначені науковці не приділяють достатньої уваги питанню ролі правових засобів забезпечення свободи комерційної діяльності.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є дослідження ролі правових засобів забезпечення свободи комерційної діяльності та формування цілісної концепції в контексті забезпечення свободи комерційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У найзагальнішому вигляді правові засоби — це всі ті юридичні інструменти, за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення поставлених правових цілей. Цілі ці можуть бути різними, але, в остаточному випадку, вони зводяться до справедливої впорядкованості суспільних відносин [9, с. 362]. Проте законодавча ефективність економіки досягається як за рахунок оптимального змісту законів і мінімізації негативних наслідків при їх реалізації, так і за наявності конструктивного економіко-правового механізму із забезпечення виконання урядових, галузевих і регіональних цільових програм [10, с. 48–49]. Хоча, оцінюючи правові засоби, можна звернути увагу на такі їх особливості в контексті державного регулювання комерційного господарювання, по-перше, у системі правових засобів регулювання комерційного господарювання важливу роль відіграє взаємодія приватноправових і публічно-правових засобів.

По-друге, державне регулювання комерційного господарювання найчастіше проявляється у вигляді правозастосування, тобто має відбуватися в рамках певного юридичного процесу або юридичних процедур.

Правові засоби забезпечення комерційного господарювання в цілому ініціюють створення правового режиму здійснення підприємницької діяльності. Встановлення норм, правил, стандартів поведінки суб'єктів комерційного господарювання в рамках своєї господарської діяльності, здійснення контролю за дотриманням цих правил, а також застосування заходів відповідальності у разі порушення встановленого правопорядку, прав та інтересів інших осіб є основним напрямом у правовому комерційному господарюванні.

Крім того, у юридичній літературі чітко зазначається, що відповідальність є необхідним елементом системи засобів регулюючого впливу держави на господарську діяльність, яка забезпечує дотримання суб'єктами господарювання норм права. Встановлення заходів відповідальності суб'єктами господарювання за неналежне виконання своїх обов'язків значно впливає на зміст правового статусу суб'єкта господарювання, яке обмежується певними принципами і цілями встановлення та застосування відповідальності [11, с. 40–42].

Тобто норми права повинні бути забезпечені інструментом, що спонукає суб'єктів діяти відповідно до закону, а в разі відхилення від запропонованого, застосовувати державний примус. А суб'єкт господарювання, здійснюючи господарську діяльність, повинен нести юридичну відповідальність як за окремі допущені ним правопорушення, так і за негативні результати своєї діяльності в цілому. У зв'язку з цим викликає інтерес не відповідальність взагалі, а деякі особливості реалізації відповідальності у господарських правових відносинах. Саме тому удосконалення правового забезпечення, з точки зору окремих науковців, потребує вдосконалення: норм, які визначають правовий статус суб'єктів комерційного господарювання в ході реалізації ними господарської компетенції й оптимізацію державного регулювання; сутності, змісту й ефективності законів; визначення змісту й ефективності адміністративно-правової і господарсько-правової відповідальності; правового механізму забезпечення реалізації й захисту економічних і соціальних прав та інтересів підприємців; правових основ адміністративної діяльності публічної адміністрації; правих заходів щодо викорінювання корупції в господарській і публічній сферах; порядку збалансованості державних і суспільних інтересів з інтересами суб'єктів підприємництва (публічно-правових із приватноправовими); організації заходів для адаптації національного законодавства в підприємницькій сфері до європейського законодавства; основних положень щодо правового режиму власності (прийняття закону про власність); економіко-правового механізму легалізації тіньового капіталу, тіньової діяльності й тіньової економіки [8, с. 50].

Однак існує доктринальна думка про те, що свобода суб'єктів комерційного господарювання включає в себе право на вибір: будь-якого виду та форми господарської діяльності; будь-якої сфери господарювання; встановлених

законом організаційно-правових форм господарської діяльності; створення нових форм господарювання. А ст. 42 Основного Закону регламентує право кожного на підприємницьку діяльність, не заборонену законом. У свою чергу ст. 43 Господарського кодексу України встановлює, що підприємці мають право без обмежень самостійно здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, яку не заборонено законом. При цьому особливості здійснення окремих видів підприємництва встановлюються законодавчими актами.

Проте, враховуючи ризиковий характер будь-якого комерційного господарювання, її здатність заподіяти шкоду самим суб'єктам господарювання, іншим членам суспільства, безпеки суспільства і держави, а також з метою стимулювання соціально-економічного зростання, держава повинна розумно поєднувати, з одного боку, цілеспрямований вплив на економіку і, з другого боку, надання суб'єктам господарювання самостійності. Така політика повинна включати законодавче визначення підстав і меж публічного втручання в господарську діяльність, її адекватну правову регламентацію, а також встановлення належного контролю за її здійсненням.

Зараз регулюючий вплив держави на господарську діяльність виражений в регламентації виробництва продукції (робіт) і надання послуг за допомогою встановлення певних правил (норм), якими повинні керуватися господарюючі суб'єкти, і в контролі за дотриманням цих правил. При цьому в державному регулюванні господарської діяльності значну роль відіграють господарсько-правові режими: ліцензування, сертифікація, акредитація, реєстрація, квотування тощо. Як наслідок, ч. 2 ст. 12 ГК України встановлює основні засоби регулюючого впливу держави на суб'єктів господарювання. Крім того, В. М. Пашков, звертає увагу, що основними інструментами державного стимулювання інноваційної діяльності в країнах — членах ЄС та інших розвинених країнах є державне замовлення, пряме інвестування, пільгове кредитування, надання грантів, фінансових гарантій, фіскальні преференції, надання нефінансових послуг та інших видів нефінансової підтримки [12, с. 145].

У свою чергу, з метою забезпечення дотримання правових норм з боку суб'єктів господарювання, державна система створила спеціально уповноважені органи, які не тільки беруть участь у дозвільних процедурах, але й різноманітними засобами підтримують відповідні господарсько-правові режими. Ці уповноважені органи, як правило, здійснюють і державний контроль за господарюючими суб'єктами, що мають різні дозволи на здійснення певних видів діяльності, і має право залучати до відповідальності за порушення дозвільних процедур. Тому ст. 19 ГК України встановлює, що держава здійснює контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання у таких сферах: збереження та витрачання коштів і матеріальних

цінностей суб'єктами господарських відносин — за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності; фінансових, кредитних відносин, валютного регулювання та податкових відносин — за додержанням суб'єктами господарювання кредитних зобов'язань перед державою і розрахункової дисципліни, додержанням вимог валютного законодавства, податкової дисципліни; цін і ціноутворення — з питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги; монополізму та конкуренції — з питань додержання антимонопольно-конкурентного законодавства; земельних відносин — за використанням і охороною земель; відносини з приводу водних ресурсів і лісового господарства — за використанням та охороною вод і лісів, відтворенням водних ресурсів і лісів; виробництва і праці — за безпекою виробництва і праці, додержанням законодавства про працю; за пожежною, екологічною, санітарно-гігієнічною безпекою; за дотриманням норм і правил, якими встановлено обов'язкові вимоги щодо умов здійснення господарської діяльності; споживання — за якістю і безпечністю продукції та послуг; зовнішньоекономічної діяльності — з питань технологічної, економічної, екологічної та соціальної безпеки.

Органи державної влади і посадові особи уповноважені здійснювати державний контроль і державний нагляд за господарською діяльністю, їх статус та загальні умови і порядок здійснення контролю та нагляду визначаються законами.

Однак незаконне втручання та перешкоджання господарській діяльності суб'єктів господарювання з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного контролю та нагляду забороняються.

У той же час усі суб'єкти господарювання, відокремлені підрозділи юридичних осіб, виділені на окремий баланс, зобов'язані вести первинний (оперативний) облік результатів своєї роботи, складати та подавати відповідно до вимог закону статистичну інформацію та інші дані, визначені законом, а також вести (крім громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які провадять господарську діяльність і зареєстровані відповідно до закону як підприємці) бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

Крім того, однією з основних умов здійснення господарської діяльності є її легітимність, тобто державне підтвердження законності входження суб'єктів в господарський оборот. У юридичній літературі для позначення такої процедури вживається поняття легітимації (головним чином у зв'язку з державною реєстрацією юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців, а також ліцензуванням окремих видів діяльності, що регламентовано законодавчими актами, зокрема Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців».

Отже, право як система інституційних правових засобів відрізняється субординацією його складових компонентів. Провідна роль у системі правових засобів належить закону як юридичному акту, який містить первинне, початкове право, прийняття й затвердження верховною, представницькою державно-громадською владою, сформований демократичним шляхом і представляє всі структури суспільства, адже парламент як законодавчий орган висловлює волю й інтереси не тільки державних структур, але й громадянського суспільства.

Разом з тим, досліджуючи ефективність правового забезпечення суб'єктів господарювання, в юридичній літературі виділяють типові його недоліки, до яких належать: невизначеність пріоритетності законодавчих актів щодо регулювання комерційної діяльності, постійні зміни і доповнення до законів; нестабільність та внутрішня суперечливість законодавчих актів та окремих їх норм щодо регулювання комерційних відносин; диспропорція у співвідношенні законів і підзаконних актів, їх декламаційність і відсутність у багатьох законах механізмів їх реалізації; недооцінка питань, пов'язаних з реалізацією прав і свобод суб'єктів господарського права, гарантованих міжнародними конвенціями, що були підписані і ратифіковані Україною у встановленому порядку [13, с. 9]. Зазначені проблеми правового забезпечення, зауважує І. М. Ямкова, вимагають негайного вжиття заходів щодо детінізації сектору господарювання. З цією метою необхідно, по-перше, створити ефективну, дійову систему державної підтримки суб'єктів господарського права, яка визначає правові основи прозорості і неупередженої фінансово-кредитної політики, наприклад, з надання довгострокових і по можливості безвідсоткових кредитів.

По-друге, державне регулювання як діяльність держави має спрямовуватися на створення сприятливого клімату для підвищення рентабельності діяльності суб'єктів комерційного господарювання з метою виконання ними основної суспільно-економічної функції — насичення ринку якісними товарами першої необхідності, поповнення бюджету і надання нових робочих місць найманим працівникам.

По-третє, проведення комплексу організаційних заходів з метою вжиття механізмів державного і громадського захисту підприємців від ненормативного втручання посадових осіб у підприємницьку діяльність [14, с. 524].

У цьому контексті необхідно зауважити, що окремими субінструментами конституційного регулювання економічних відносин повинні стати конституційно-правові вимоги до якісних параметрів функціонування економічної системи [15, с. 219].

Вибір того чи іншого засобу правового регулювання є результатом діяльності суб'єктів конкретних правовідносин. Засіб правового регулювання проявляє себе в процесі його застосування суб'єктами правовідносин. Таким чином, застосування суб'єктами правовідносин тих чи інших правових засобів і є

реакцією суб'єкта господарювання на дії іншої сторони або сторін у господарських правовідносинах. Як наслідок, проблема ролі правових засобів щодо забезпечення свободи господарювання, їх своєчасного та якісного вдосконалення в правотворчій та правозастосовчій діяльності є науково і практично значущою в контексті оптимізації механізмів правового регулювання. Саме за допомогою правових засобів створюються можливості загального характеру, що гарантуються державою та суспільством з метою усунення перешкод у правовому регулюванні.

Висновки. Отже, реалізація права з використанням правових засобів здійснюється в процесі господарської діяльності суб'єктів, у тому числі і комерційного господарювання у процесі правового регулювання. Інструментальний підхід до розгляду діяльності в процесі реалізації права дозволяє виявити і сформулювати правила ефективного використання правових засобів у різних видах господарської діяльності. Вихідним початком такого дослідження слугують відправні положення ГК України, що ставить своїм завданням декларування ефективної організації будь-якої господарської діяльності.

Під правовими засобами в контексті нашого дослідження ми розуміємо передбачені нормами права і зумовлені певними цілями і завданнями інструменти правового регулювання ринкових відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пугинский Б. И. Гражданско-правовые средства в хозяйственных отношениях / Б. И. Пугинский. – М. : Юрид. лит., 1984. – 224 с.
2. Малько А. В. Правовые средства: вопросы теории и практики / А. В. Малько // Журн. рос. права. – 1998. – № 8. – С. 66–73.
3. Малько А. В. Правовые средства как общетеоретическая проблема / А. В. Малько // Правоведение. – 1999. – № 3 – С. 4–16.
4. Алексеев С. С. Теория права / С. С. Алексеев. – М. : БЕК, 1995. – 320 с.
5. Проблемы теории государства и права : учеб. пособие / под ред. М. Н. Марченко. – М. : Юристь, 2001. – 656 с.
6. Сапун В. А. Теория правовых средств и механизм реализации права : дис. ... д-ра юрид. наук / В. А. Сапун. – Н. Новгород, 2002. – 321 с.
7. Знаменский Г. Л. Хозяйственное законодательство Украины: формирование и перспективы развития / Г. Л. Знаменский. – К. : Наук. думка, 1996. – 62 с.
8. Ямкова І. М. Напрями вдосконалення правового забезпечення підприємницької діяльності в Україні / І. М. Ямкова // Економіка і право. – 2013. – № 2. – С. 47–51.
9. Теория государства и права : учебник / под ред. М. Н. Марченко. – М. : Зерцало, 2004. – 800 с.
10. Коростей В. І. Господарське законодавство – основа ефективної економіки / В. І. Коростей // Право України. – 2005. – № 8. – С. 48–52.
11. Иоффе О. С. Вина и ответственность по советскому праву / О. С. Иоффе // Сов. государство и право. – 1972. – № 9. – С. 34–43.

12. Пашков В. М. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності продукції в умовах глобалізації / В. М. Пашков // Економ. теорія та право. – 2015. – № 1 (20). – С. 141–151.
13. Мамутов В. Загальні проблеми науки господарського права на стику XX і XXI століть / В. Мамутов // Право України. – 2010. – № 8. – С. 4–12.
14. Ямкова І. М. До питання щодо правового регулювання та правового забезпечення підприємницької діяльності / І. М. Ямкова // Вісн. Донец. нац. ун-ту. – 2011. – Вип. 1, т. 2. – С. 521–525.
15. Задихайло Д. В. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення / Д. В. Задихайло // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2013. – № 3 (74). – С. 214–221.

REFERENCES

1. Puginskiy B. I. Grazhdansko-pravovyye sredstva v hozyaystvennyih otnosheniyah. M., «Yuridicheskaya literatura», 1984. – 224 s.
2. Malko A. V. Pravovyye sredstva: voprosyi teorii i praktiki // Zhurnal rossiyskogo prava. – 1998. – № 8. – S. 66–73
3. Malko A. V. Pravovyye sredstva kak obscheteoreticheskaya problema // Pravovedenie. – 1999. – № 3. – S. 4–16.
4. Alekseev S. S. Teoriya prava. – M. : Izdatelstvo BEK, 1995. – 320 s.
5. Problemyi teorii gosudarstva i prava: Uchebnoe posobie / Pod red. M. N. Marchenko. M.: Yurist, 2001. – 656 s.
6. Sapun Valentin Andreevich. Teoriya pravovyih sredstv i mehanizm realizatsii prava : Dis. ... d-ra yurid. nauk : 12.00.01 : N. Novgorod, 2002. – 321 s.
7. Znamenskiy G. L. Hozyaystvennoe zakonodatelstvo Ukrainyi: formirovaniye i perspektivy razvitiya. – K.: Naukova dumka, 1996. – 62 s.
8. Yamkova I. M. Napryami vdoskonalennya pravovogo zabezpechennya pidpriemniyskoyi diyalnosti v Ukrayini / I. M. Yamkova // Ekonomika i pravo. – 2013. – № 2. – S. 47–51.
9. Teoriya gosudarstva i prava: uchebnik / pod red. M. N. Marchenko. – M. : Zertsalo, 2004. – 800 s.
10. Korostey V. I. Gospodarske zakonodavstvo – osnova effektivnoyi ekonomiki / V. I. Korostey // Pravo Ukrayini. – 2005. – № 8. – S. 48–52.
11. Ioffe O. S. Vina i otvetstvennost po sovetskomu pravu / O. S. Ioffe // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. – 1972. – № 9. – S. 34–43.
12. Pashkov V. M. Problemi zabezpechennya konkurentospromozhnosti produktsiyi v umovah globalizatsiyi / V. M. Pashkov // Ekonomichna teoriya ta pravo. – 2015. – № 1(20). – S. 141–151
13. Mamutov V. Zagalni problemi nauki gospodarskogo prava na stiku XX I XXI stolit // Pravo Ukrayini. – 2010. – № 8. – S. 4–12.
14. Yamkova I. M. Do pitannya schodo pravovogo reguluyuvannya ta pravovogo zabezpechennya pidpriemniyskoyi diyalnosti / I. M. Yamkova // Visnik Donetskogo natsionalnogo universitetu. – 2011. – vip. 1, t. 2. – S. 521–525.

15. Zadihaylo D. V. Ekonomichna politika derzhavi v sistemi pravovogo i zakonodavchogo zabezpechennya / D. V. Zadihaylo // Visnik natsionalnoyi akademiyi pravovih nauk Ukraini. – 2013. – № 3(74). – S. 214–221.

Стаття надійшла до редакції 08.07.2015.

Рецензент — доктор юридичних наук, доцент В. С. Мілаш, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна.

Reviewer — Milash V. S., Doctor of legal Sciences, associate Professor, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

Рецензент — доктор юридичних наук, професор Є. О. Алісов, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна.

Reviewer — Alisov Ye. O., doctor of legal Sciences, Professor, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine.

К. В. ХАРЬКОВСКАЯ

соискатель кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

РОЛЬ ПРАВОВЫХ СРЕДСТВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СВОБОДЫ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Исследуется роль правовых средств по обеспечению свободы коммерческой деятельности. Анализируется понятие «правовые средства» как инструменты и процессы в юридической литературе. Рассматривается соотношение правовых средств регулируемому воздействию государства на хозяйственную деятельность и свободу коммерческой деятельности.

Ключевые слова: правовые средства, регулирующее воздействие государства, свобода коммерческого хозяйствования.

К. V. KHARKIVSKA

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

THE ROLE OF LEGAL MEANS IN PROVIDING FREEDOM OF THE COMMERCIAL ACTIVITY

Problem setting. The theory of legal means is a principally new phenomenon in the legal science, which is stipulated by creative application of social and juridical methods of legal reality research. Formation of an integral concept of the legal means is at the pri-

mary stage. In the context of providing freedom of the commercial activity the concept formation requires additional researches.

Recent research and publications analysis. The following economists pay sufficient attention to legal means of regulative influence of a state: D. V. Zadykhailo, V. K. Mamutov, V. M. Pashkov, O. P. Podtserkovnyi, V. A. Ustymenko, V. S. Shcherbyna, O. V. Shapovalova, etc. Nevertheless, the mentioned scientists don't pay considerable attention to an issue of the role of legal means for providing freedom of the commercial activity.

Paper objective. The article purpose is to examine the role of legal means of providing freedom of the commercial activity and to form their integral concept in the context of providing freedom of the commercial activity.

Paper main body. In general, legal means are all the juridical instruments, which ensure satisfaction of interests belonged to subjects of law and provide attainment of the determined legal aims. The aims can be different, but, ultimately, they consist in fair orderliness of social relations. Meanwhile, legislative effectiveness of an economy is achieved due to the optimal content of laws and minimization of negative consequences in their realization as well as existence of a constructive economic and legal mechanism on providing execution of governmental, branch, and regional target programs. In the context of public regulation of the commercial activity peculiarities of legal means comprise: the important role of interaction between private legal and public legal means; the public regulation frequently becomes apparent in the form of law enforcement, i.e., it should occur within a certain juridical process or juridical procedures.

On the whole, the legal means of providing the commercial activity initiate creation of a legal regime of entrepreneurship.

Conclusions of the research. An instrumental approach to consideration of the reality in the process of realization of the law enables to indicate and to form rules of effective application of legal means for various types of economic activity. The legal means in the context of our research are instruments of legal regulation of market relations being determined by the legal norms and stipulated by certain aims and tasks.

Short Abstract for an article

Abstract. The article researches the role of legal means in providing freedom of the commercial activity. The author analyzes «legal means» as instruments and processes. The author considers correlation between the legal means and regulative influence of a state on economic activity.

Key words: legal means, regulative influence of a state, freedom of the commercial activity.